

PREPOZNAVANJE I VREDNOVANJE UČENJA KROZ VOLONTIRANJE U ODGOJNO-OBRAZOVNIM USTANOVAMA U HRVATSKOJ

ANALIZA ISPITIVANJA

Rujan 2025.

PREPOZNAVANJE I VREDNOVANJE UČENJA KROZ VOLONTIRANJE U ODGOJNO-OBRAZOVNIM USTANOVAMA U HRVATSKOJ

ANALIZA ISPITIVANJA

Rujan 2025.

Financirano sredstvima Europske unije. Izneseni stavovi i mišljenja su stavovi i mišljenja autora i ne moraju se podudarati sa stavovima i mišljenjima Europske unije ili Europske izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA). Ni Europska unija ni EACEA ne mogu se smatrati odgovornima za njih.

Ovaj program sufinancira Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike. Sadržaj ove publikacije u isključivoj je odgovornosti Hrvatskog centra za razvoj volonterstva i ne odražava nužno stajalište Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike.

Sadržaj

1. Uvod	3
2. Uzorak i metodologija	3
3. Volontiranje u odgojno-obrazovnoj ustanovi	3
4. Vrednovanje učenja kroz volontiranje	7
5. Građanski odgoj i učenje zalaganjem u zajednici	9
6. Suradnja s organizacijama i ustanovama u zajednici	11
7. Zaključak	13

1. Uvod

U razdoblju od svibnja do srpnja 2025. godine Hrvatski centar za razvoj volonterstva proveo je ispitivanje s ciljem prikupljanja podataka o postojećim praksama, izazovima i potrebama u vezi s uključivanjem volontiranja u obrazovni proces, s posebnim naglaskom na građanski odgoj i obrazovanje te učenje zalaganjem u zajednici. Dobiveni odgovori, kao i povratne informacije prikupljene kroz regionalne konzultacije s relevantnim dionicima, poslužit će kao temelj za izradu nacionalnog izvještaja i preporuka za unapređenje vrednovanja učenja kroz volontiranje.

Upitnik je bio namijenjen nastavnicima, stručnim suradnicima i drugim djelatnicima odgojno-obrazovnih ustanova u Hrvatskoj, a sastojao se od 25 pitanja podijeljenih u pet tematskih cjelina. Svi odgovori bili su anonimni.

Ispitivanje je proveo Hrvatski centar za razvoj volonterstva kroz program *Pozitivna snaga volonterstva*, koji sufinancira Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, te projekt „Volunteering, Equality, Rights and Action” (VERA) 2025 u području *Volunteering & Equality*. Projekt je financiran od strane Centra za europsko volontiranje (CEV) iz programa Europske unije „Građani, jednakost, prava i vrijednosti” (Citizens, Equality, Rights and Values - CERV).

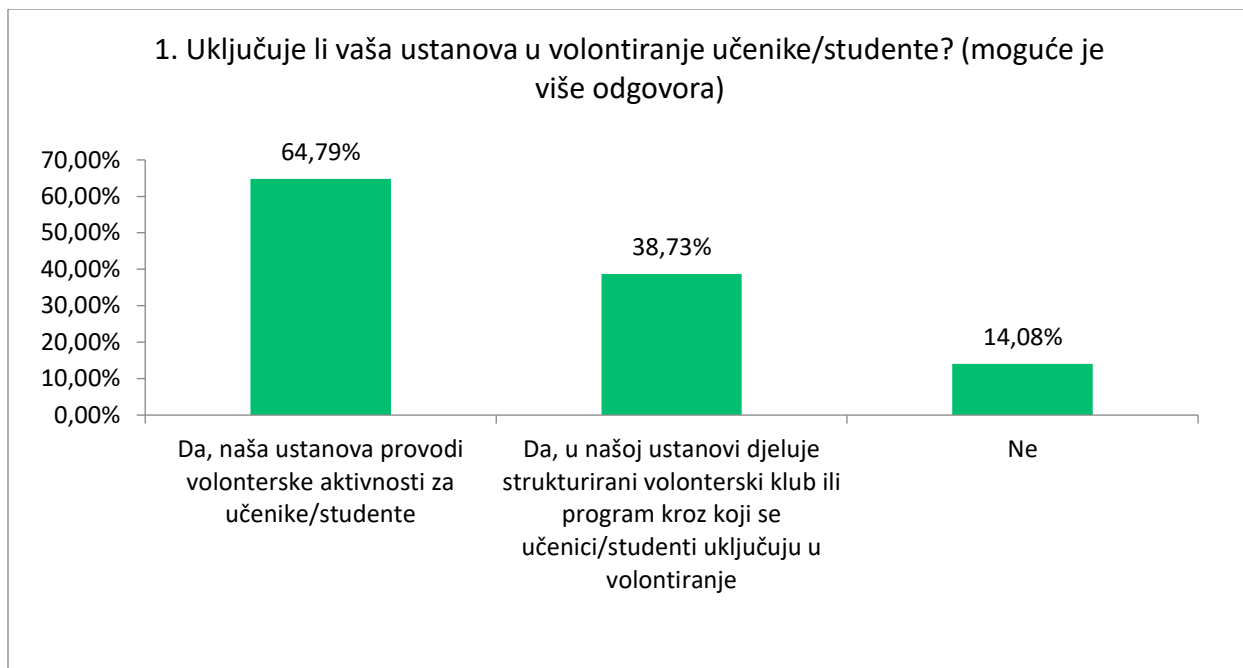
2. Uzorak i metodologija

Ispitivanje je provedeno na nereprezentativnom uzorku od 144 ispitanika, pri čemu je 124 ispitanika upitnik ispunilo u cijelosti. Upitnik je sadržavao kombinaciju pitanja s višestrukim izborom i otvorenih pitanja.

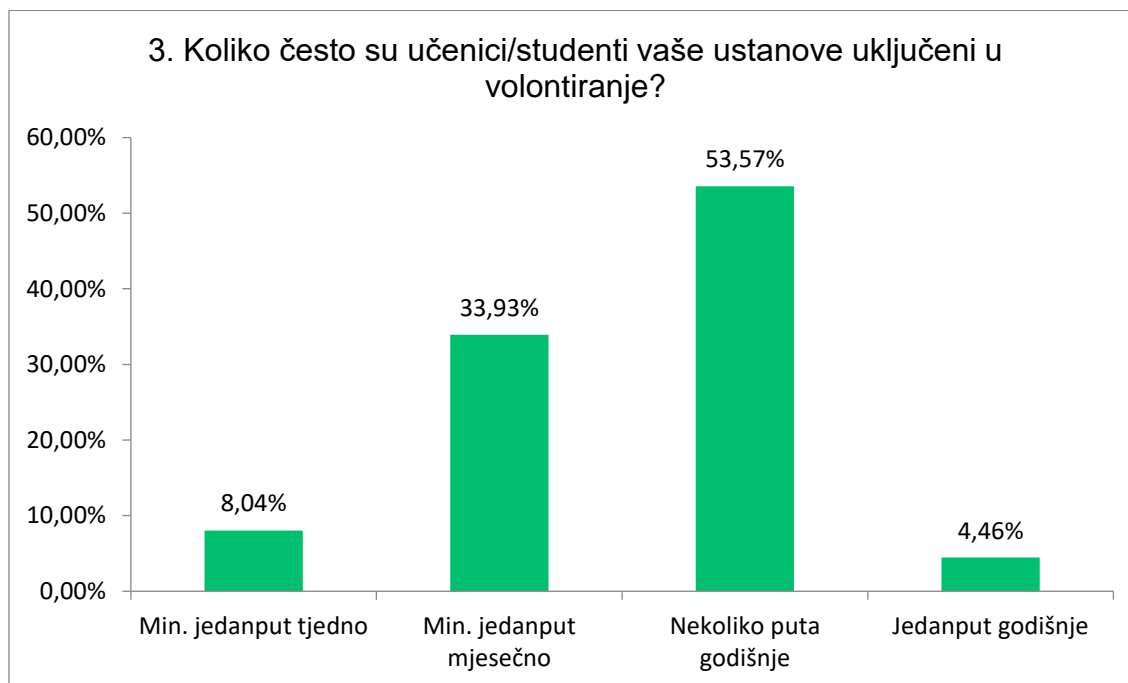
Više od polovice ispitanika zaposleno je u srednjim školama (52,08 %), gotovo 32 % u osnovnim školama, a nešto više od 10 % na fakultetima. Najmanji broj ispitanika zaposlen je u domovima za djecu i mlade. Što se tiče geografske zastupljenosti, najzastupljeniji su ispitanici iz Grada Zagreba (24,31 %) te Osječko-baranjske županije (22,92 %), dok su ostale županije podjednako zastupljene u manjem broju.

3. Volontiranje u odgojno-obrazovnoj ustanovi

Većina ispitanika, njih gotovo 65 %, izjavljuje da njihova ustanova provodi volonterske aktivnosti za učenike i studente, dok u nešto manje od 39 % djeluje volonterski klub ili program kroz koji se učenici/studenti uključuju u volontiranje. Samo 14 % ispitanika izjavljuje da njihova ustanova uopće ne uključuje učenike ili studente u volontiranje.

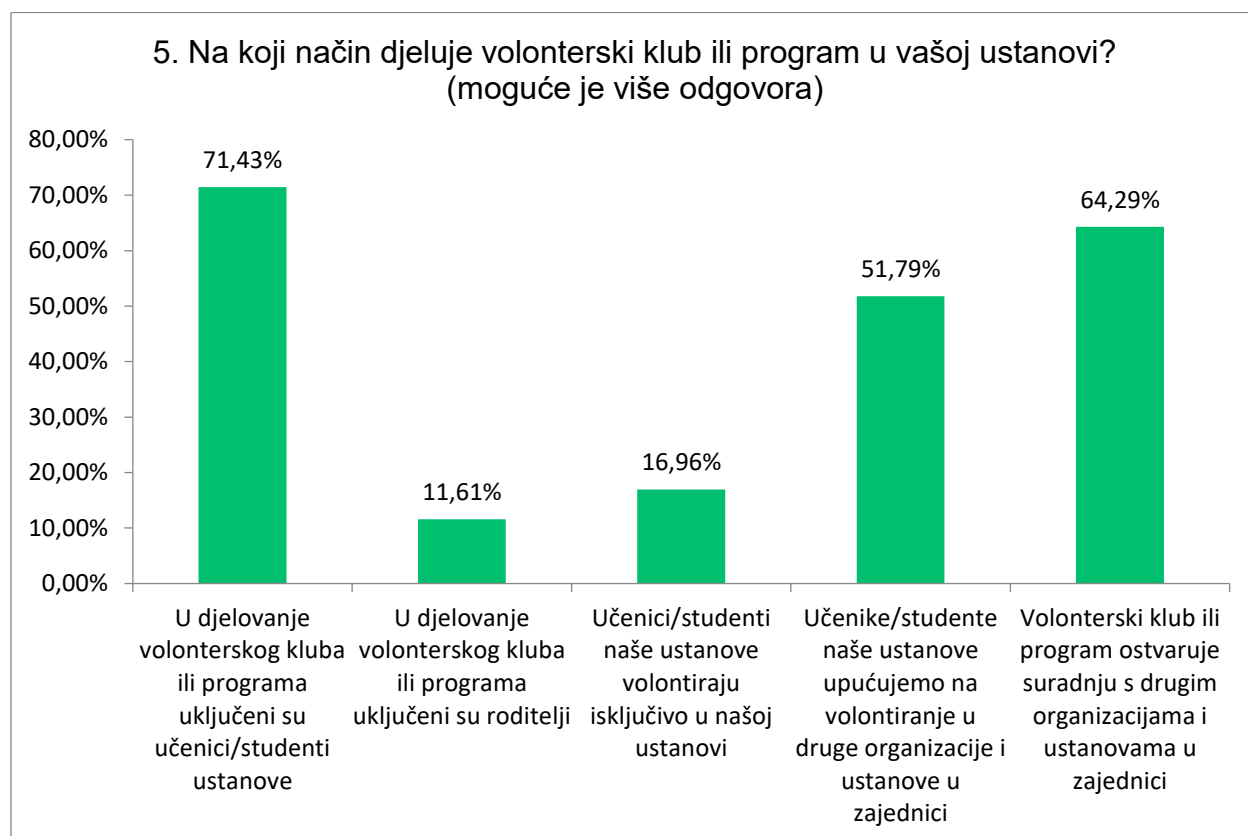
Broj učenika, odnosno studenata, koji se u ispitanim odgojno-obrazovnim ustanovama uključuje u volontiranje varira od ustanove do ustanove. U prosjeku unutar ustanove volontira oko 50 učenika/studenata, s rasponom od 2 do čak 1000 volontera. Što se tiče učestalosti volontiranja u ispitanim odgojno-obrazovnim ustanovama, više od polovice ispitanika (53,57 %) izjavljuje da njihovi učenici/studenti volontiraju nekoliko puta godišnje, 33,93 % barem jednom mjesečno, a 8,04 % jednom tjedno. Najmanji broj (4,46 %) volontira samo jednom godišnje.

Velika većina učenika i studenata uključenih u volontiranje o mogućnostima volontiranja doznaje kroz razgovore s nastavnicima ili stručnim suradnicima (71,43 %), zatim putem volonterskog kluba ustanove

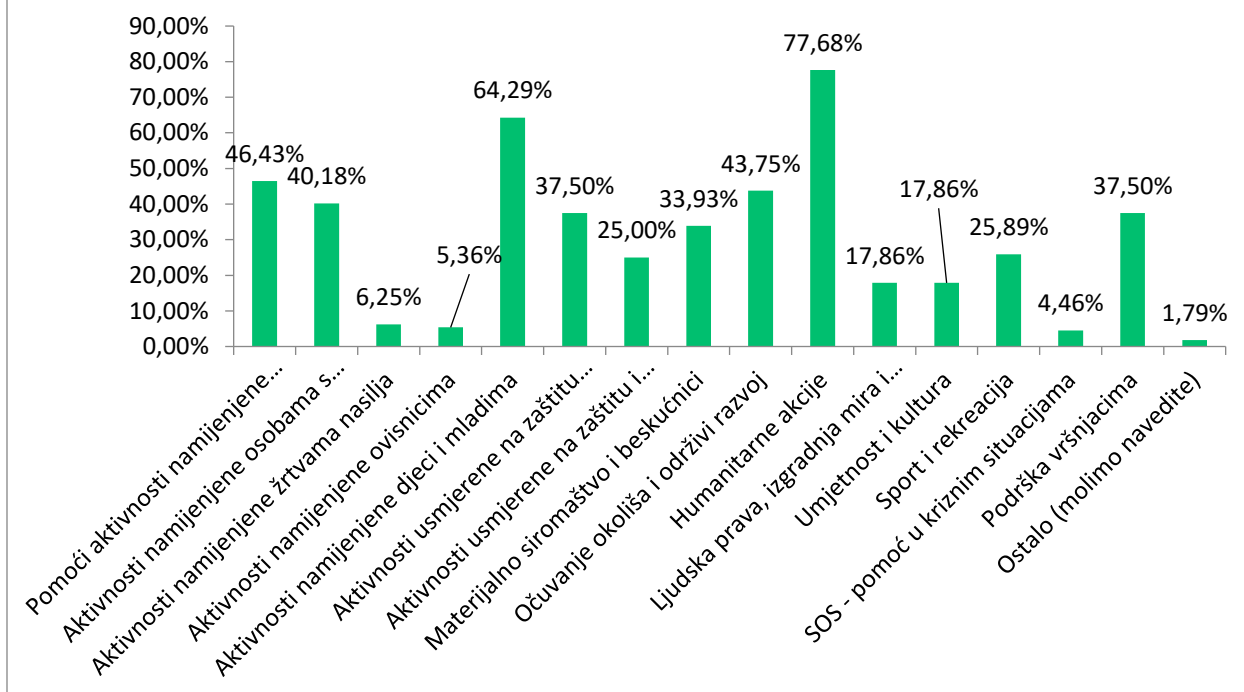
(51,79 %) te tijekom satova razrednika, predavanja ili tematskih radionica (48,21 %). Manje od polovice ispitanika izjavljuje da se o mogućnostima volontiranja učenici i studenti informiraju putem vanjskih partnera/suradnika koji dolaze u ustanovu te usmenom predajom među vršnjacima, dok se to u najmanjoj mjeri (33,04 %) odvija putem društvenih mreža ustanove.

Više od 64 % ispitanika u čijim ustanovama djeluje volonterski klub ili program u provedbi aktivnosti surađuje s drugim organizacijama i ustanovama u zajednici. Oko polovice ispitanika svoje učenike/studente upućuje na volontiranje u druge organizacije i ustanove, dok ih oko 17 % volontira isključivo unutar ustanove. Najveći broj ispitanika izjavljuje da su u djelovanje volonterskog kluba ili programa uključeni samo učenici/studenti ustanove (71,43 %), dok tek 11,61 % uključuje i roditelje.

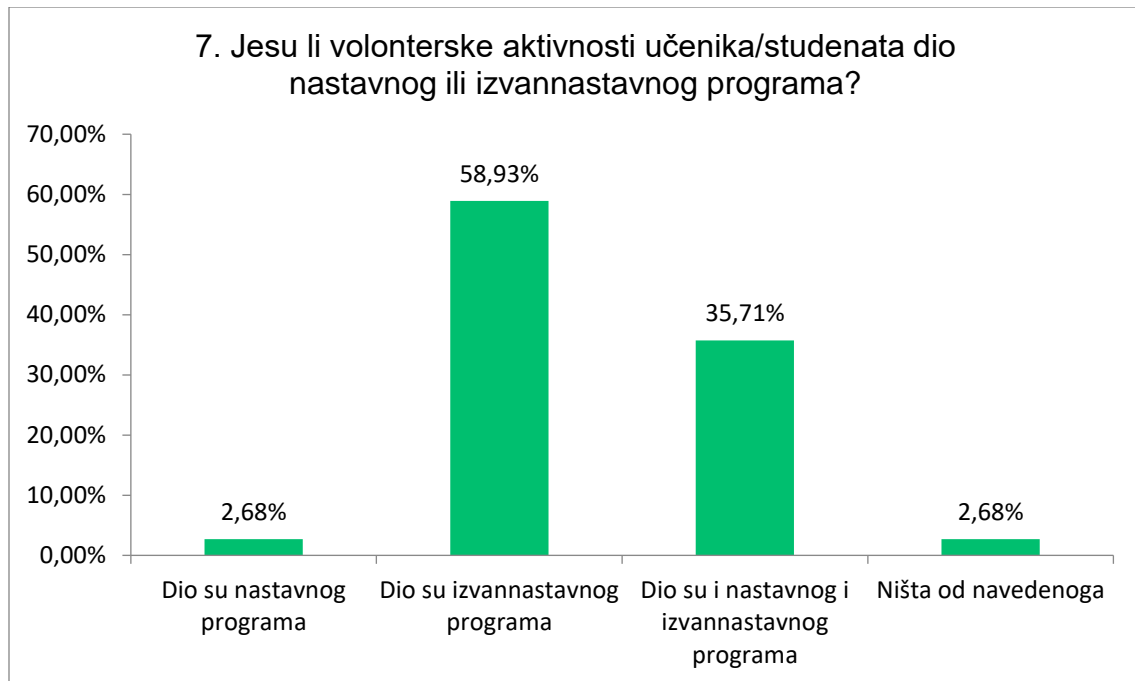
U ispitanim odgojno-obrazovnim ustanovama u najvećoj se mjeri provode humanitarne akcije (77,68 %) i aktivnosti namijenjene djeci i mladima (64,29 %) te starijim osobama (oko 46 %). Zatim slijede očuvanje okoliša i održivi razvoj (43,75 %) i aktivnosti namijenjene osobama s invaliditetom i teškoćama u razvoju (40,18 %). Dosta su zastupljene i aktivnosti usmjerene na zaštitu životinja (37,5 %), dok se u manjoj mjeri provode aktivnosti koje se tiču ljudskih prava, mira i demokracije te umjetnosti i kulture (oko 17 %). Najrjeđe su zastupljene aktivnosti namijenjene ovisnicima (5,36 %) te volontiranje u kriznim situacijama (4,46 %).

6. U koju vrstu volonterskih aktivnosti ili područje volontiranja su najčešće uključeni učenici/studenti vaše ustanove? (moguće je više odgovora)

Ovi rezultati pokazuju da, iako postoji određena razina umreženosti i vanjske suradnje, volonterski programi obrazovnih ustanova još su uvijek u značajnoj mjeri usmjereni na vlastite učenike ili studente te postoji prostor za jačanje međusektorske suradnje, uključivanje roditelja i zajednice, kao i motiviranje učenika/studenata da volontiraju izvan svoje ustanove. Osim toga, volontiranje u odgojno-obrazovnim ustanovama tematski najčešće ostaje unutar tradicionalnih okvira, poput humanitarnih i socijalnih aktivnosti. Istovremeno, potencijal volontiranja kao alata za razvoj demokratske kulture, građanskog odgoja i kritičkog mišljenja ostaje nedovoljno iskorišten. To može upućivati na ograničenu svijest o širem odgojnom potencijalu volontiranja, kao i na manjak resursa, znanja ili podrške za uključivanje u kompleksnije teme koje potiču dublje razumijevanje društvenih izazova i aktivno građanstvo.

Što se tiče integracije u odgojno-obrazovni program, većina ispitanika izjavljuje da su volonterske aktivnosti učenika/studenata dio izvannastavnog programa (58,93 %). Gotovo 36 % ispitanih ustanova volonterske aktivnosti provodi kombinirano, u okviru nastavnog i izvannastavnog programa, dok tek 2,68 % ispitanika navodi da su volonterske aktivnosti u njihovoj ustanovi dio nastavnog programa, što upućuje na to da volonterske aktivnosti učenika ili studenata često zahtijevaju dodatni angažman nastavnika i drugih stručnih suradnika izvan okvira nastave.

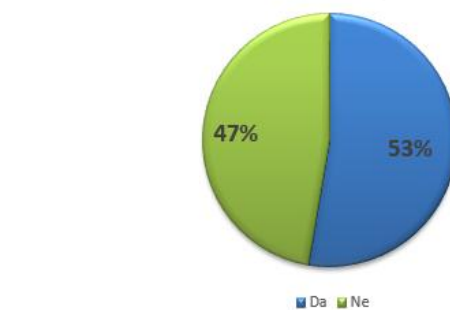

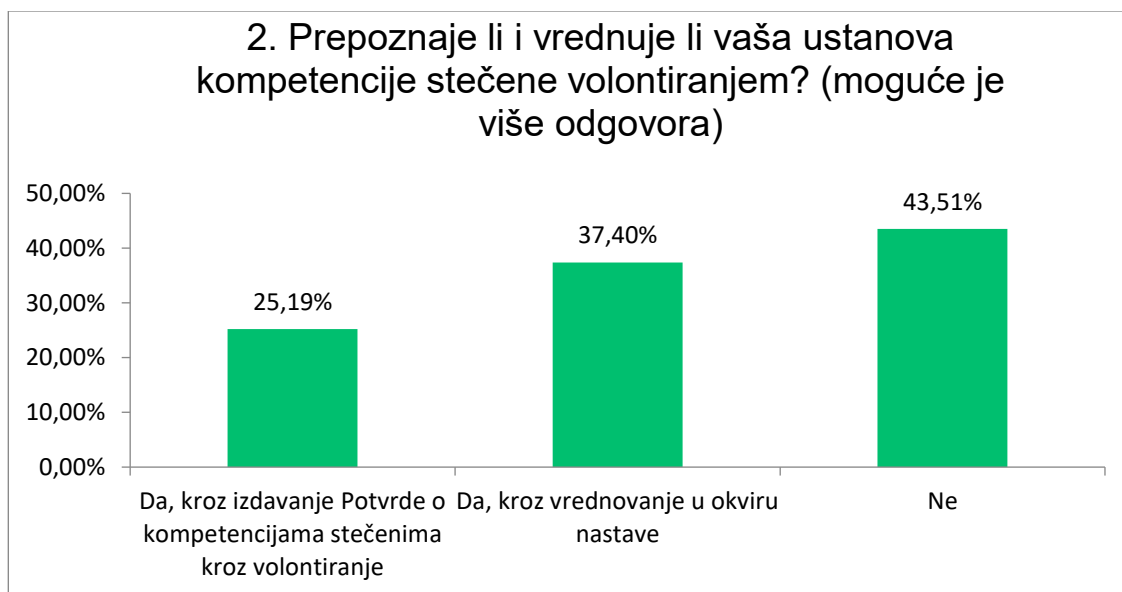
4. Vrednovanje učenja kroz volontiranje

Što se tiče prepoznavanja i vrednovanja kompetencija stečenih kroz volontiranje, nešto više od polovice ispitanika izjavljuje da je upoznato s postojanjem Potvrde o kompetencijama stečenim kroz volontiranje (52,67 %).

Ipak, tek je četvrtina ispitanika je koristi za priznavanje i vrednovanje učenja kroz volontiranje. Najveći dio ispitanika, njih čak 43 % ni na koji način ne vrednuje učenje stečeno kroz volontiranje, dok ih u okviru nastave vrednuje oko 37 %, što ukazuje na nedovoljno razvijenu svijest o volontiranju kao vrijednom načinu razvoja vještina i kompetencija u odgojno-obrazovnom sustavu.

1. Jeste li upoznati s Potvrdom o kompetencijama stečenima kroz volontiranje?

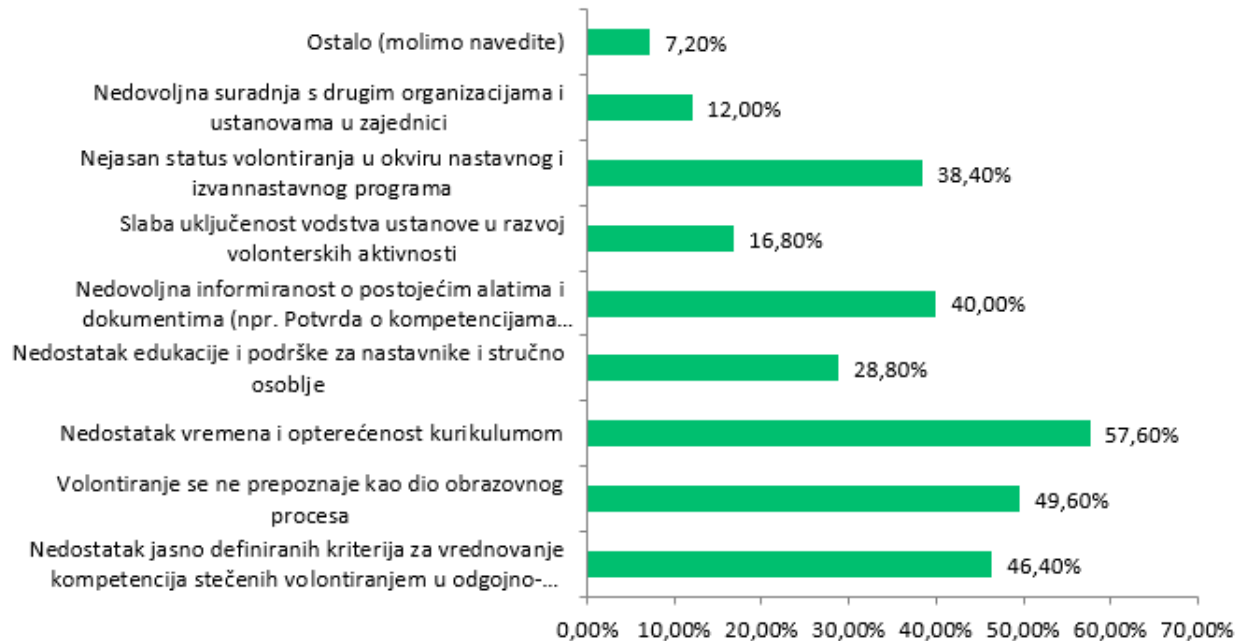

U ispitanim ustanovama koje vrednuju kompetencije stečene volontiranjem najčešće dolazi do razvoja socijalne i građanske kompetencije učenika ili studenata (79,73 %). U jednakom broju ispitanih ustanova (44,59 %) kroz volontiranje učenika/studenata razvija se komunikacija na materinskom jeziku, zatim inicijativnost i poduzetnost te kulturna svijest i izražavanje. Najmanje su zastupljene matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodoslovlju i tehnologiji (8,11 %). Od ostalih kompetencija ispitanici su naveli timski rad, kritičko mišljenje, organizaciju vremena, upravljanje projektima te održivi razvoj.

Kao najveća prepreka vrednovanju učenja kroz volontiranje u ispitanim ustanovama istaknuo se nedostatak vremena i opterećenost kurikulumom (57,6 %). Također, gotovo polovica ispitanika preprekom smatra i neprepoznavanje volontiranja kao dio obrazovnog procesa (49,6 %), nedostatak jasno definiranih kriterija za vrednovanje kompetencija stečenih volontiranjem u odgojno-obrazovnom sustavu (46,4 %) te nedovoljnu informiranost o postojećim alatima i dokumentima, kao što je Potvrda o kompetencijama stečenim kroz volontiranje (40 %). Najmanji broj ispitanika (12 %) kao prepreku ističe nedovoljnu suradnju s drugim organizacijama i ustanovama u zajednici.

4. Što prepoznajete kao najveće prepreke i izazove za vrednovanje učenja kroz volontiranje u vašoj ustanovi?

Najveći broj ispitanika smatra da bi njihovoj ustanovi u boljem vrednovanju učenja kroz volontiranje pomogle jasne smjernice i primjeri dobre prakse (57,6 %), dok polovica ispitanika (50,4 %) uviđa potrebu za više vremena i prostora unutar nastavnog plana za takve aktivnosti. Značajnom broju ispitanika (48,8 %) pomogle bi edukacije i stručna usavršavanja o vrednovanju učenja kroz volontiranje te potpora i usmjerenje Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih i/ili Agencije za odgoj i obrazovanje. Najmanji, ali ipak značajan broj ispitanika potrebu vidi u većoj podršci vodstva ustanove (17,6 %) te uspostavi suradnje s drugim organizacijama i ustanovama u zajednicama (16 %).

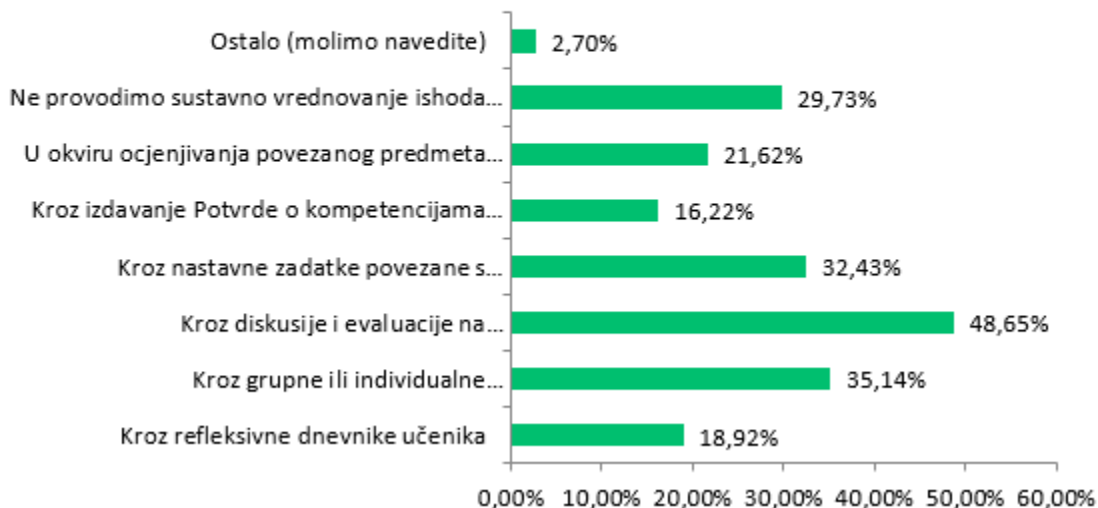
Iz tih se rezultata može zaključiti da, unatoč sve većoj prisutnosti volontiranja u odgojno-obrazovnim ustanovama i suradnje s dionicima u zajednici, njegova uloga kao značajnog oblika neformalnog učenja još uvijek nije dovoljno prepoznata te da postoji potreba za snažnijom institucionalnom podrškom, jasnijim smjericama i boljim povezivanjem formalnog i neformalnog obrazovanja.

5. Građanski odgoj i učenje zalaganjem u zajednici

U većini ispitanih ustanova građanski odgoj i obrazovanje provodi se kao međupredmetna tema (68 %). Kao zaseban predmet provodi ga tek nešto više od 10 % ispitanika, dok se u 12 % ispitanih ustanova građanski odgoj i obrazovanje uopće ne provodi. S druge strane, učenje zalaganjem u zajednici provodi se u manje od 30 % ispitanih odgojno-obrazovnih ustanova, dok gotovo 17 % ispitanika uopće nije upoznato s konceptom učenja zalaganjem u zajednici. Ondje gdje se učenje zalaganjem u zajednici provodi, najčešće je integrirano kroz sat razrednika, izvannastavne aktivnosti te društveno-humanističke predmete poput etike, vjeronauka i građanskog odgoja. Također, rezultati ispitivanja ukazuju na važnost pojedinačne inicijative nastavnika i stručnih suradnika, dok u određenim visokoškolskim ustanovama postoji veća formalizacija ovog pristupa kroz razne kolegije.

Što se tiče vrednovanja ishoda učenja i kompetencija stečenih kroz učenje zalaganjem u zajednici, ono se najviše odvija kroz diskusije i evaluacije na nastavi i predavanjima (48,65 % ispitanika) te kroz grupne ili individualne prezentacije ili izvještaje (35,14 %). Najmanji broj ispitanih ustanova učinak projekata zalaganjem u zajednici vrednuje kroz refleksivne dnevnike učenika (18,92 %) te izdavanje Potvrde o kompetencijama stečenim kroz volontiranje (16,22 %).

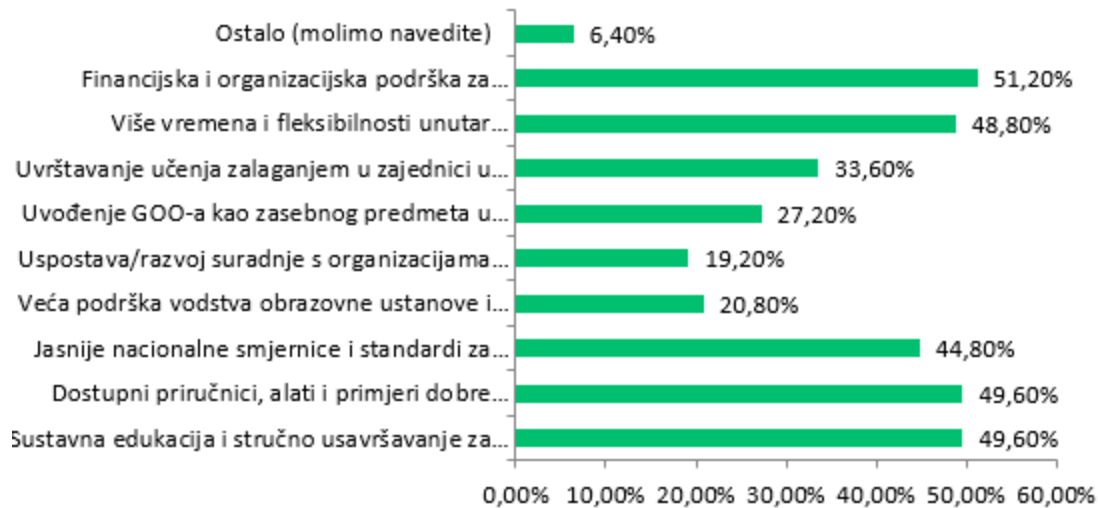
4. Na koji način vrednujete ishode učenja i kompetencije stečene kroz proces učenja zalaganjem u zajednici? (moguće je više odgovora)

Kao najveća prepreka uvođenju ili daljnjem razvoju građanskog odgoja i obrazovanja ili učenja zalaganjem u zajednici u ustanovama ispitanika ponovo se pokazao nedostatak vremena u okviru nastavnog plana i programa (64 %). Slijedi nedovoljna edukacija i pripremljenost nastavnog/stručnog osoblja za provedbu tih aktivnosti (44 %), a više od 38 % ispitanika prepreku prepoznaje u niskoj motivaciji nastavnog/stručnog osoblja. Za nešto manje ispitanika izazov je niska motivacija učenika/studenata (31,2 %). Uvjerljivo najmanji broj ispitanika (10,4 %) prepreku vidi u nedovoljnoj suradnji s lokalnom zajednicom i organizacijama civilnog društva, što ukazuje na to da mnoge ustanove u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja te učenja zalaganjem u zajednici uglavnom surađuju s partnerima iz zajednice.

Na pitanje što bi njihovoj ustanovi moglo pomoći u uvođenju ili daljnjem razvoju građanskog odgoja i obrazovanja ili učenja zalaganjem u zajednici, ispitanici najčešće navode potrebu za financijskom i organizacijskom podrškom za provedbu aktivnosti (51,2 %). Gotovo polovica ispitanika (49,6 %) ističe važnost sustavnog stručnog usavršavanja nastavnog i stručnog osoblja, kao i dostupnosti priručnika, alata i primjera dobre prakse (također 49,6 %). Značajnom broju ispitanika (48,8 %) pomoglo bi više vremena i fleksibilnosti unutar nastavnog plana. S druge strane, najmanje se prepoznaje važnost podrške vodstva ustanove i kolektiva (20,8 %) te suradnje s organizacijama civilnog društva i lokalnom zajednicom (19,2 %), iako su upravo ti čimbenici često ključni za održivost i razvoj ovih obrazovnih pristupa.

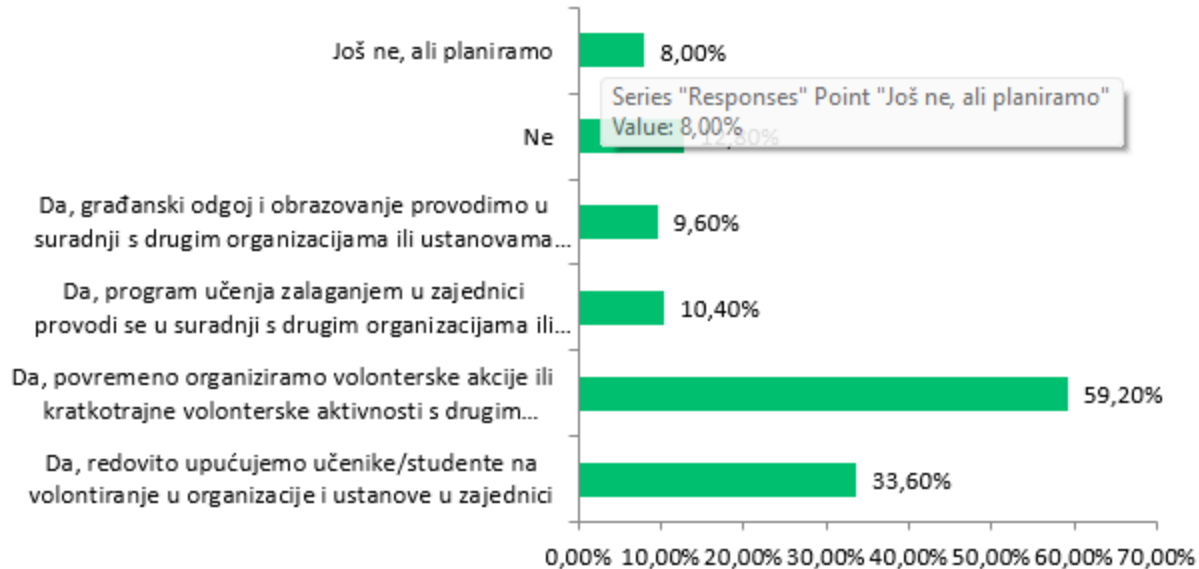
6. Što bi pomoglo vašoj ustanovi u uvođenju ili daljnjem razvoju građanskog odgoja i obrazovanja i/ili učenja zalaganjem u zajednici? (moguće je više odgovora)

6. Suradnja s organizacijama i ustanovama u zajednici

Velik dio ispitanika, njih više od 59 %, surađuje s drugim organizacijama ili ustanovama u zajednici kroz organizaciju volonterskih akcija ili kratkotrajnih volonterskih aktivnosti. Osim toga, 33,6 % ispitanika izjavljuje da njihova ustanova upućuje učenike/studente na volontiranje u organizacije i ustanove u zajednici. No tek 10,4 % ispitanih ustanova surađuje s drugim organizacijama ili ustanovama u zajednici u provedbi učenja zalaganjem u zajednici, a 9,6 % u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja. Gotovo 13 % ispitanika ne surađuje s drugim organizacijama u zajednici ni u kojem obliku, dok 8 % izjavljuje da u budućnosti planira uspostaviti neki oblik suradnje.

1. Suraduje li vaša ustanova s drugim organizacijama ili ustanovama u zajednici u provedbi volonterskih aktivnosti, građanskog odgoja i obrazovanja i/ili učenja zalaganjem u zajednici? (moguće je više odgovora)

Kao glavne prednosti takve suradnje u ovom su ispitivanju prepoznati razvoj građanske i socijalne kompetencije kod učenika, odnosno studenata (73,6 %) te porast njihove motivacije i angažmana kroz stvarne životne situacije (68,8 %). Velik dio ispitanika vrijednost pronalazi i u stvaranju dugoročnih partnerskih odnosa (60,8 %) te povećanju raznolikosti i kvalitete izvannastavnih aktivnosti (50,4 %). Najmanji broj ispitanika prednost vidi u prilikama za profesionalni razvoj nastavnog i stručnog osoblja (29,6 %) te podršci stručnjaka izvan ustanove u provedbi edukativnih aktivnosti (28,8 %).

To ukazuje na raskorak između potencijala i stvarne suradnje obrazovnog sektora s civilnim društvom, pri čemu se doprinos zajednice još uvijek nedovoljno koristi kao resurs u obrazovanju. Sustavnijim povezivanjem s civilnim društvom i dionicima iz zajednice otvara se prostor ne samo za razvoj vještina učenika i studenata već i za stručno usavršavanje nastavnog i stručnog osoblja kroz razmjenu znanja, iskustava i novih pristupa podučavanju i učenju.

Kao najveće prepreke uspostavljanju ili održavanju suradnje s organizacijama civilnog društva i drugim ustanovama u zajednici ispitanici navode nedostatak vremena i organizacijskih kapaciteta (67,2 %), kao i ograničene resurse poput prijevoza, prostora, opreme i materijala (58,4 %). Slijede nedovoljna informiranost o mogućnostima suradnje i primjerima dobre prakse (32 %), dok najmanji broj ispitanika ističe manjak podrške vodstva ustanove ili lokalne zajednice (12,8 %) te slabu komunikaciju s organizacijama iz zajednice (10,4 %). Kao dodatni izazovi spominju se slaba motivacija učenika te nedostatak pozitivnih primjera u javnom prostoru, koji često ustupa mjesto senzacionalizmu. Sve to ukazuje na potrebu za sustavnijom podrškom i većom vidljivošću dobiti suradnje između odgojno-obrazovnih ustanova i organizacija civilnog društva, a na korist učenika, ustanove i zajednice.

7. Zaključak

Rezultati ispitivanja pokazuju da volontiranje ima značajnu, ali još uvijek nedovoljno prepoznatu i sustavno vrednovanu ulogu u odgojno-obrazovnim ustanovama u Hrvatskoj. Najčešće se provodi kroz izvannastavne aktivnosti i humanitarne akcije, uz povremenu suradnju s organizacijama iz zajednice. Unatoč prepoznatim dobrobitima volontiranja, posebice u razvoju građanske kompetencije te motivaciji učenika, njegov obrazovni potencijal ostaje djelomično neiskorišten.

Iako je više od polovice ispitanika upoznato s Potvrdom o kompetencijama stečenim kroz volontiranje, njezina je primjena u praksi ograničena, a velik broj ustanova ne vrednuje učenje stečeno volontiranjem ni na koji način. Ključne prepreke, kao što su nedostatak vremena, preopterećenost kurikulumom, nepostojanje jasnih kriterija vrednovanja i nedovoljna informiranost o postojećim alatima i resursima, ukazuju na potrebu za sustavnijim rješenjima za povezivanje volontiranja s formalnim obrazovanjem. Ispitanici jasno prepoznaju dobrobiti volontiranja i suradnje s lokalnom zajednicom, osobito u pogledu razvoja građanske kompetencije te povećanja motivacije učenika. Međutim, za ostvarivanje tog potencijala nužna je snažnija institucionalna podrška u obliku jasnih smjernica, edukacija, prostora unutar kurikuluma te podrške nadležnih tijela.

Građanski odgoj i obrazovanje najčešće se provodi kao međupredmetna tema, dok je učenje zalaganjem u zajednici prisutno tek u manjem broju ustanova, često zahvaljujući individualnoj inicijativi nastavnika. Suradnja s organizacijama civilnog društva uglavnom se ostvaruje kroz kratkoročne volonterske aktivnosti, dok je uključivanje zajednice u obrazovanje kroz građanski odgoj ili učenje zalaganjem u zajednici još uvijek rijetkost.

Sve to ukazuje na potrebu za boljom integracijom volontiranja u odgojno-obrazovni sustav, razvojem sustava vrednovanja neformalnog učenja kroz volontiranje, kao i sustavnijim povezivanjem odgojno-obrazovnih ustanova s civilnim društvom. Time bi se osigurala bolja kvaliteta formalnog obrazovanja, koje potiče razvoj aktivnog građanstva, demokratske kulture, solidarnosti i većeg angažmana mladih u zajednici.